

Dr. Vida Sándor*

EGY JÓ HÍRŰ, HÍRES VÉDJEGY – THE BEATLES

A jó hírű védjegy kiterjedt oltalmát – amely eltér a „rendes” védjegyekétől – az EU védjegyjogi irányelve¹ (4. cikk 3. bekezdés) tette általánossá, majd azt természetesen a KVR² 8. cikkének 5. bekezdése és az EU-csatlakozás kapcsán a magyar jog is átvette [Vt. 4. § (1) bekezdés c) pont].

Ennek a kiterjedt oltalomnak a lényege úgy foglalható össze, hogy a jó hírű védjegy nemcsak abban az osztályban élvezhet oltalmat, amelyben be van jegyezve, de a védjegyek nemzetközi osztályozásáról szóló Nizzai Megállapodás által meghatározott más osztályokban is, feltéve, hogy ennek a jogszabály által pontosított egyéb feltételei is fennállnak.

Az előzőekben említett rendelkezések ellenére időről időre előfordul, hogy mások megkísérlik a jó hírű védjegy által megszerzett különös megkülönböztetőképeséget vagy hírnevet saját üzleti céljaikra kihasználni.

A következőkben egy ilyen esetről lesz szó.

Tényállás

Egy holland cég a

BEATLE

szót jelentette be közösségi védjegyként a 12. osztályba tartozó járművekre, különösen emberi vagy villamos erővel hajtott, rokkantak számára készült toloszékekre.

A bejelentés ellen felszólalt a brit Apple Corps. Ltd., amelyet fél évszázaddal korábban még a Beatles zenekar tagjai alapítottak, s amely a közösségi, nemzetközi és több országban nemzeti BEATLES védjegyek jogosultja.

* Jogtanácsos, Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda Kft.

¹ 89/104 EK sz. védjegyjogi irányelv (újrakodifikálva a 2008/95 EK sz. irányelvvel).

² 40/94 EK sz. rendelet a közösségi védjegyről (újrakodifikálva a 207/2009 EK sz. rendelettel).

A felszólalási eljárásban a védjegy bejelentője a védjegy árujegyzékéből törölte a „járművek” árukat, miáltal bejelentését lényegileg a rokkantak számára készült tolószékekre korlátozta. A BPHH Felszólalási Osztálya a felszólalást elutasította.

A BPHH fellebbezési tanácsa az elutasító határozat ellen benyújtott fellebbezésnek helyt adott. Határozatát alapvetően a jóhírűséget bizonyító és a felszólaló által benyújtott okiratokra alapította. Megállapítása szerint a BEATLES védjegy akár nyomtatott, akár stilizált formában „hanglemezek, videofelvételek, filmek” vonatkozásában nagyon híres (*very famous*), de ezenfelül az ún. járulékos áruk, különösen a játékok tekintetében a hírneve legalábbis jelentős. Az irányadó közönség meghatározása tekintetében a fellebbezési tanács a nagyközönséget (*public at large*) vette alapul.

A fellebbezési tanács határozatát a bejelentő keresettel támadta meg az EU Törvényszékénél.

A Törvényszék ítélete³

Az EU Törvényszéke ítéletét csak erősen kivonatolva közlöm az alábbiakban.

A korábbi védjegyek hírneve

Az érintett közönség megállapításánál – szemben a felperes (bejelentő) érvelésével – nem a bejelentés árujegyzékében felsorolt speciális áruk (rokkantkocsik – *Vida S.*) fogyasztóit kell alapul venni, hanem az egész nagyközönséget, amely persze magában foglalja a bejelentő árujegyzékében szereplő áruk által érintett speciális közönséget is. A korábbi védjegy megkülönböztetőképességének sérelme vagy hírneve tisztességtelen kihasználása vonatkozásában ezért a korábbi védjegy átlagos fogyasztójának, az adott esetben a teljes nagyközönségnek a szempontjait kell mérlegelni (ítélet, 35. pont).

Ami pedig a korábbi védjegyek jó hírnevét illeti, a fellebbezési tanács helytállóan vette alapul a BEATLES-albumok jelentős forgalmát, amelyek több mint 30 országban hosszú éveken át az eladási listák élén álltak, és amelyekből 8 millió példányt értékesítettek. Ezenfelül az 1995–2004 közötti időszakban 28,7 millió BEATLES védjeggyel ellátott hanglemezt forgalmaztak. Ezek a számok könyvelési bizonylatokkal lettek alátámasztva. A nemzetközi sajtóból ezenfelül számos cikk lett csatolva, ezek közül külön kiemelendő a *Daily Express* 2002. október 19-i számában megjelent írás. Ez többek között ugyancsak megállapítja, hogy a Beatles zenekar hírneve kivételes (*exceptional reputation*), s az negyvenéves időszakra terjed (ítélet, 36. pont).

³ T-369/10 ügyszám.

A fellebbezési tanács tehát megalapozottan következtetett arra, hogy „hanglemezek, videofelvételek, filmek” tekintetében a BEATLES védjegyeknek rendkívül nagy (*enormous*) hírnevük van (ítélet, 37. pont).

Ezenfelül arra is meggyőzően utalt a fellebbezési tanács, hogy az ún. másodlagos piac, különösen a játékok tekintetében a BEATLES védjegyek ugyancsak jó hírűek. Licencia alapján ugyanis a 2000–2005 években nagy mennyiségű BEATLES védjeggyel ellátott londoni játéktaxi, emeletes játékbusz, sárga tengeralattjáró⁴ volt forgalomban. S ha a játékok vonatkozásában a hírnév nem is olyan mértékű, mint a hanglemezek, videokazetták tekintetében, az ugyancsak jelentős (ítélet, 39. pont).

A megjelölések hasonlósága

A szembenálló védjegyek nagyon hasonlóak, különbséget csak a szóvégi „s” betű jelent. Nem változtat ezen a hasonlóságon, hogy a korábbi védjegyek közül némelyiket a „the” névelő előzi meg (ítélet, 42. pont).

A fonetikai hasonlóság még nagyobb mérvű: a szembenálló védjegyeket egyformán ejtik (ítélet, 43. pont).

A jelentésbeli hasonlóság tekintetében a fellebbezési tanács helytállóan utalt rá, hogy az angol szótárban szerepel a „Beatles-style” (Beatles-stílus), ami alatt egy magatartás, viselkedésfajta értendő. Ebből pedig következik, hogy a szembenálló két megjelölésnek azonos szemantikai tartalma van, miért is a közönség úgy fogja értelmezni, hogy az egyik megjelölés a másikkra utal (ítélet, 44. pont).

A korábbi védjegyek megkülönböztetőképességének sérelme, hírnevük tisztességtelen kihasználása

Mindenekelőtt rá kell mutatni, hogy a korábbi védjegy sérelmét vagy hírnevének tisztességtelen kihasználását e védjegy jogosultjának kell kimutatnia. E kötelezettsége keretében fel kell tárnia azokat a körülményeket, amelyekből következtetni lehet arra, hogy komoly kockázata van annak, hogy ilyen sérelem bekövetkezik (ítélet, 61. pont).

Ilyen következtetés a valószínűségek elemzésének eredményeként állítható fel. Ehhez a eset összes körülményének mérlegelése szükséges (ítélet, 62. pont).

A joggyakorlat az ilyen sérelmet általában megállapíthatónak tekinti, ha a korábbi védjegy már nem képes asszociációs hatást kifejteni, illetve a korábbi védjegy vonzereje (*power of attraction*) csökken (ítélet, 63. pont).

⁴ A Sárga tengeralattjáró (Yellow submarine) c. angol–amerikai rajzfilm 1970-ben több budapesti moziban bemutatották. Vö.: *Molnár Imre, Molnár Gábor*: Halhatatlan Beatles, 2. kiadás. Budapest, 2001, p. 520, 523.

Minthogy ezek vagylagos feltételek, elegendő, ha csak az egyik is fennforog, ez esetben a korábbi védjegy megkülönböztetőképességének sérelme megállapítható (ítélet, 64. pont).

Továbbá minél erősebb egy korábbi védjegy megkülönböztetőképessége, annál könnyebben teljesül a KVR 8. cikk (5) bekezdése által előírt feltétel (ítélet, 65. pont).

Végül az is megfontolandó, hogy minél intenzívebben és közvetlenebbül utal a későbbi védjegy a korábbira, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy a már folyamatban lévő vagy jövőbeli használata a korábbi védjegy megkülönböztetőképességét sérti vagy annak hírnevét kihatározza (ítélet, 66. pont).

A fellebbezési tanács helytállóan mondja, hogy bár az áruk különbözőek, nem elképzelhetetlen, hogy az ütköző védjegyeket a közönség gondolatilag társítja, és még ha nem is valószínű, hogy a közönség összetéveszti azokat, bekövetkezik a korábbi védjegy értékének a későbbi védjegy javára történő átszállása, transzferje. A BEATLES védjegyek mintegy ötvenéves fennállásuk alatt a fiatalság, valamint a '60-as évek bizonyos ellenkultúrájának jelképévé váltak, ez az imázs ma is pozitív, s így a későbbi védjegy hasznára válhat (ítélet, 71. pont).

A korábbi védjegy nagyon pozitív imázsa előnyös lenne az új bejelentés számára, különös tekintettel arra, hogy a későbbi védjegy érintett közönségére, a mozgáskorlátozottakra a korábbi BEATLES védjegyhez gondolatilag erősen kapcsolódó szabadság, fiatalság és mozgékonyosság fogalma az átlagnál nagyobb vonzerőt gyakorol. Továbbmenőleg, a későbbi védjegy által lefedett áruk, a rokkantkocsik vevőinek jelentős része abból a generációból kerül ki, amely emlékszik a '60-as években újdonságként forgalmazott BEATLES-hanglemezekre, -videofelvételekre, -filmekre, s ez hatással lesz rájuk, amikor a későbbi védjeggyel ellátott áru vásárlása mellett döntenek (ítélet, 72. pont).

Az imázstransfer ezért lehetővé tenné a bejelentő (felperes) számára, hogy saját védjegyét kevesebb kockázat és kevesebb költség mellett vezesse be a piacon, amikor ott új védjeggyel jelenik meg (ítélet, 73. pont).

Az alapos ok vizsgálata

A jelen eljárásban elegendő annak a megállapítása, hogy a bejelentő (felperes) a BPHH előtti eljárásban nem hivatkozott olyan alapos okra, amely a szóban forgó megjelölés használatát indokolná (ítélet, 76. pont).

A Törvényszék előtti tárgyaláson hozzá intézett kérdésre a bejelentő (felperes) azt válaszolta, hogy a bejelentett megjelölést több mint tíz esztendeje használja, s ezt tekinti alapos oknak. Minthogy erre a körülményre a BPHH előtti eljárásban nem hivatkozott, sem ez a nyilatkozat, sem az erre vonatkozóan a Törvényszékhez benyújtott bizonyítékok nem vehetők figyelembe (ítélet, 77. pont).

A bejelentő (felperes) a számára kedvezőtlen ítélet ellen fellebbezést nyújtott be.

Az EU Bíróságának végzése⁵

Az EU Bírósága 2013. május 14-én kelt végzésében az EUSZ⁶ 256. cikke (1) bekezdésére hivatkozással – az előzmények rövid ismertetését követően – azt mondja, hogy az EU Törvényszékének ítélete ellen kizárólag jogkérdésben lehet az EU Bíróságához fellebbezni. A tényállás megállapítására, annak értékelésére az EU Törvényszékének kizárólagos hatásköre van, kivételt képez a tényállás olyan torzítása, amely az ügy irataiból megállapítható (végzés, 59. pont).

Hasonló elbírálás alá esik a korábbi védjegy hírneve, ami ugyancsak a tényállás körébe tartozik (végzés, 61. pont).

A Törvényszék által lefolytatott bizonyítás felülvizsgálatára (*re-examination*) az EU Bíróságának ugyancsak nincs hatásköre. Kivételt képez az az eset, ha a bizonyítás feltétele nem szabályszerűen történt (végzés, 63. pont).

Minthogy a bejelentő (felperes) nem állítja, hogy valamely tárgy vagy bizonyíték értelmezése el lett volna fordítva, a fellebbezés eljárásjogilag nem megalapozott (végzés, 64. pont).

Fellebbezésének második részében a bejelentő (felperes) azt sérelmezi, hogy a Törvényszék az érintett közönség vonatkozásában átfedést állapított meg annak ellenére, hogy a két szembenálló védjegy árujegyzékei eltérőek. Álláspontja szerint az áruk közötti eltérés kizárja, hogy az érintett közönség vonatkozásában átfedés legyen megállapítható. A fellebbező ebből arra következtet, hogy a közönség a szóban forgó védjegyek között képtelen bármiféle kapcsolatot elképzelni. Ezért nézete szerint az sem állapítható meg, hogy a korábbi védjegy megkülönböztetőképessége sérülne, vagy hogy azt tisztességtelenül kihasználnák (végzés, 65. pont).

A Bíróság rámutat arra, hogy a KVR 8. cikk (5) bekezdése kifejezetten olyan esetekről rendelkezik, amikor az áruk vagy szolgáltatások nem azonosak (ilyen értelemben a C-398/07 sz., a Waterford Wedwood c/a Assambled Investments-ügy 34. pontja⁷ – jelen végzés, 67. pont).

Ezenfelül szükséges hangsúlyozni, hogy lehetnek olyan védjegyek, amelyek olyan nagy hírnévre tesznek szert, hogy túlnőnek azon a körön, amelyre e védjegy áru vagy szolgálta-

⁵ C-294/12 ügyszám.

⁶ Az Európai Unióról szóló Lisszaboni Szerződés. Teljes szövegét lásd *dr. Kecskés László*: EU jog és jogharmonizáció, 4. kiadás. Budapest, 2011, p. 314.

⁷ A szöveg:

[A KVR 8. cikk (1) bekezdés *b*) pontjának értelmezése]:

„A különböző körülmények közötti összefüggés ugyanakkor nem jelenti azt, hogy (az áruk) hasonlósága teljes hiányát a korábbi védjegy erős megkülönböztetőképessége teljes mértékben kiegyenlíti. A KVR 8. cikk (1) bekezdésének *b*) pontja alkalmazásához, ha egy védjegy azonos egy másik védjeggyel, amely utóbbi különös megkülönböztetőképességgel rendelkezik, szükséges a vonatkozó áruk vagy szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága bizonyításának lefolytatása. Ezzel ellentétben a KVR 8. cikk (5) bekezdése kifejezetten olyan esetre utal, amikor a termékek vagy szolgáltatások nem hasonlóak. A KVR 8. cikk (1) bekezdésének *b*) pontja ellenben feltételezi, hogy a termékek vagy szolgáltatások azonosak vagy hasonlóak legyenek (lásd analógia útján a C-39/97 Canon-ügy 22. pont).”

tásai be vannak jegyezve. Ebben az esetben pedig azoknak az áruknak és szolgáltatásoknak a közönsége, amely megfelel a későbbi védjegy árujegyzékének, összefüggést képzelhet a szóban forgó védjegyek között még akkor is, ha a közönség eltér attól, amelyre tekintettel a korábbi védjegyet bejegyezték (vö. az Intel-ügyben hozott ítélet 51. és 52. pontja⁸ – jelen végzés, 68. pont).

Helyesen mondta ezért a Törvényszék, hogy a korábbi védjegy lajstromba bejegyzett áruai ellenére a közönség átfedi egymást. Hasonlóképpen helytállóan mondhatta a Törvényszék, hogy anélkül, hogy a KVR 8. cikke (5) bekezdésének rendelkezését sértenénk, nem teljesen elképzelhetetlen, hogy a közönség a szóban forgó védjegyet gondolatilag összekapcsolja, és hogy a korábbi védjegy értékének átszállása, transzferje következhet be, miért is valószínű, hogy a fellebbező a korábbi védjegy hírneve alapján tisztességtelen előnyre tehet szert (végzés, 69. pont).

Észrevételek

1. Nem tartom meglepőnek, hogy a külföldi szakirodalom – az EU Bírósága végzésének közlésén⁹ felül – az ügyet nem tárgyalja. A napisajtó bizonyára foglalkozott az ügygel, az abban megjelent cikkek azonban egy jogászai hangvételű ismertetésnél különösebb érdeklődésre aligha tartanak számot.

2. Magam azért vállalkoztam ennek a jogi szempontból „lapos” ügynek az ismertetésére, mert családi és baráti emlékek alapján tudom, hogy nálunk a ’60-as évek fiataljai jelentős része szemében a Beatles-zene a nyugati életforma, a szabadság, a függetlenség szimbólumává vált, sőt, eleinte bizonyos politikai tartalmat is kapott. Ez persze nem ellenállást, csupán elhatárolódást jelentett az akkor fennálló társadalmi-politikai rendtől.

Nem véletlen, hogy a ’60-as években csupán a budapesti Rákóczi úton, egy rádióalkatrész-üzletben, *Czeglédi* úrnál lehetett Beatles-hanglemezt vásárolni. Az indiai gyártású Beatles-hanglemezeket a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat csak 1970-ben kezdte árusítani (10 félet), a Beatles-lemezek magyarországi gyártása pedig csak 1981-ben indult meg (további 25 féle).¹⁰ Aki élt abban a korban, alighanem visszaemlékezik, hogy milyen lassan enyhült az *Aczél György* által fémjelzett kultúrpolitika.

Egyébként nem megszokott, hogy egy, a maga idején népszerű zenekar és annak számai több mint fél évszázad múltán is élénken éljenek a köztudatban.¹¹

3. Ami magát az eljárást illeti, meglepőnek tartom, hogy a holland bejelentő fáradságot és pénzt nem kímélve valamennyi fórumon át vívta reménytelen harcát. Ez persze jelzi, hogy

⁸ *Dr. Vida Sándor*: Az Európai Bíróság védjegyjogi gyakorlata, II. kötet. Miskolc, 2010, p. 103.

⁹ Angolul: GRUR Int. 2013, p. 921.

¹⁰ *Molnár, Molnár*: i. m. (4), p. 921.

¹¹ *Ungvári Tamás*: Új Beatles-biblia. Budapest, 2011; *Benedek Szabolcs*: Beatles-apokrif. Budapest, 2012 – mindkettő diszkográfiával.

milyen komoly értéket jelentett volna számára, ha 27 országban használhatja a BEATLES védjegyhez hasonló közösségi védjegyét.

Nemcsak jogászi, de pénzügyi szempontból mégis nehezen érthető a holland cégnek ez a szívós pereskedése. Nem zárható ki, hogy ez indította az EU Törvényszékét arra, hogy a tárgyaláson feltegye neki azt a (nem releváns) kérdést, „hogyan milyen alapos oka van, amiért a BEATLE védjegy bejegyzését igényli” (ítélet, 77. pont). A meglepő válasz az volt, hogy Hollandiában ő már tíz esztendeje zavartalanul használja ezt a védjegyet. (Erre a brit felszólaló, az Apple cég bizonyára azért nem figyelt fel, mert a hollandiai rokkantkocsi-forgalom a látókörén kívül esett.)

4. Bár az előzőekben azt mondtam, hogy jogalkalmazási szempontból lapos ügyről van szó, ezt a minősítésemet némileg helyesbítve el kell ismernem, hogy az EU Bírósága – és persze a Törvényszék is – az érintett közönség meghatározásán át néhány figyelemre méltó megállapítást tett (végzés, 69. pont), amelyek persze csak jó hírű védjegyek esetén használhatóak.

5. Az utolsó megjegyzés már túlmutat a BEATLES-ügyön: figyelemre méltó, hogy milyen gyakori az Intel előzetes döntésre hivatkozás, elsősorban a Törvényszék ítéletében (ezeket a tömörítés miatt nem jeleztem külön), de még az EU Bíróságának rövid végzése is utal rá. Ebből magam azt a következtetést vonom le, hogy a „jó hírűség” körében hozott jelentős számú előzetes döntés közül Luxemburgban az Intel-ügyben hozottat értékeli különösen nagyra.